

2021-2022

Stichting Internationale Spinozaprijs

Beleid en activiteiten

Inhoud

2	Werkwijze Stichting Internationale Spinozaprijs
3	Beleid Spinozalens 2021-2022
5	Thema, laureaten en bekendmaking
7	Educatieve video Biomacht
9	Project Designing the Digital Good
17	Lezingen Laureaat en uitreiking Spinozalens 2022
19	Toekomst
20	Bijlage: Jaarrekening 2022
21	Colofon

Werkwijze Stichting Internationale Spinozaprijs

De Stichting Internationale Spinozaprijs is opgericht op 25 november 1997. De stichting heeft een educatieve doelstelling en wil met haar activiteiten de reflectie op de ethische grondslagen van de samenleving bevorderen. Hiervoor werkt ze in cycli van twee jaar. Elke cyclus staat in het teken van een actueel thema. De afgelopen cycli stonden in het teken van thema's zoals 'Europa', 'technologie' en 'gezondheid, risico en samenleving'.

Het bestuur van de stichting stelt een onafhankelijke jury van deskundige Vlaamse en Nederlandse academici samen. Juryleden selecteren aan de hand van het gekozen thema welke internationale denker in aanmerking komt voor de Spinozalens, de tweejaarlijkse filosofieprijs. Daarnaast kiest de jury een historische denker, die met educatief materiaal voor het voortgezet/secundair onderwijs wordt geëerd.

Het financiële beleid van de stichting is erop gericht de prijsuitreiking en bijbehorende (educatieve) activiteiten mogelijk te maken. De stichting heeft voornamelijk geen eigen vermogen en is afhankelijk van fondsenwerving en sponsorbijdragen.

Bij de belastingdienst is de stichting geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) met de status van 'culturele instelling' onder RSIN 807236068. Ze staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam onder nummer 3398972. Voor meer informatie zie www.spinozalens.nl.

Sponsors Stichting Internationale Spinozaprijs 2021-2022: Algemeen Nederlands Verbond, Anton Jurgens Fonds, Boom Uitgevers, DPG Media, Gemeente Den Haag, imec, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, Katholieke Universiteit Leuven, Radboud Reflects, Stichting Utopa en Universiteit Leiden.

Sponsors educatieproject Designing The Digital Good: Algemeen Nederlands Verbond, Filosofie Magazine, Janssen Biologics BV, Rijksuniversiteit Groningen, Stichting Vrienden van de ISVW en Takeda Nederland BV.

De Stichting Internationale Spinozaprijs bedankt de sponsors van harte voor hun bijdrage aan de Spinozalens 2021/2022 en Designing the Digital Good.

Beleid Spinozalens

2021-2022

Begin 2021 stond de Stichting Internationale Spinozaprijs voor de uitdaging om nieuwe financiers aan zich te binden. Tijdens de vorige cyclus van de Spinozalens (2019-2020) hadden namelijk twee hoofdsponsors, na jarenlange samenwerking, aangegeven om uiteenlopende redenen te stoppen met hun financiële bijdrage. Deze ontwikkeling vormde voor het bestuur van de stichting de aanleiding om zich op de doelstelling van zijn activiteiten te bezinnen.

In dat kader werd het mission statement van de Stichting Internationale Spinozaprijs aangescherpt. Die luidt nu als volgt: 'Meer dan ooit vraagt onze complexe samenleving om kritische reflectie. Ook de stortvloed aan meningen die ons via de (social) media bereikt, doet een appel op ons denkvermogen. Daarbij voldoet een simpel 'mee eens' of 'oneens' niet. Wie een positieve bijdrage aan het maatschappelijk debat levert, is ook bereid zijn eigen standpunten tegen het licht te houden. Deze kritische én constructieve denkhouding wil de Stichting Internationale Spinozaprijs stimuleren. Dat doet ze door educatieve en publieksactiviteiten rondom haar internationale laureaten te organiseren, zowel in Nederland als in Vlaanderen.'

Met het oog op de werving van nieuwe samenwerkingspartners en financiers ontwikkelde de stichting vervolgens een nieuwe website met een eigentijdse uitstraling. Bezoekers vinden er informatie over de laureaten, de educatieve projecten, de doelstelling en de organisatie van de stichting.

Het bestuur benaderde ten slotte een groot aantal potentiële financiers. Ook al bemoeilijkte de Covid-pandemie de werving van sponsors en fondsen aanzienlijk, toch werden er voldoende middelen gegenereerd om zowel een historische als actuele denker te kunnen eren.

Op basis van eerdere ervaringen besloot de stichting de historische denker niet langer met een lesbrief te eren, maar met een korte educatieve video en bijbehorende instructies voor docenten en opdrachten voor leerlingen. Hiermee kan het ontwikkelde materiaal nog beter aansluiten bij de behoeftes van docenten in het voortgezet onderwijs.

Net als tijdens de vorige cyclus van de Spinozalens zocht de Stichting Internationale Spinozaprijs samenwerking met andere organisaties voor haar educatieve activiteiten in aanloop naar de uitreiking van de Spinozalens 2022.

De stichting ging uiteindelijk in zee met Garage 2020, een innovatieplatform voor de jeugdzorg dat zich regelmatig door internationale denkers laat inspireren. Doel van de samenwerking was om door de bundeling van expertise de kwaliteit en het bereik van de educatieve activiteiten te vergroten.

SPINOZALENS
EEN ONDERSCHIEDING VOOR
DENKERS OVER ETHIEK

B. De Spinoza

Thema, laureaten en bekendmaking

Thema van de Spinozalens-cyclus 2021-2022 was **gezondheid, risico en samenleving**. Met de coronapandemie stond dit thema de hele cyclus in het brandpunt van de belangstelling. Hoever strekt de verantwoordelijkheid van individuen voor hun gezondheid en wat is de taak van de politieke instituties?

De jury van de Spinozalens 2021-2022 droeg de Franse filosoof **Michel Foucault** en de Amerikaanse filosoof Martha Nussbaum als **laureaten** voor. Zij werden geëerd respectievelijk met een educatieve video Biomacht en de Spinozalens 2022.

Het werk van **Michel Foucault** (1926-1984) is volgens de jury van de Spinozalens bij uitstek geschikt om het denken over gezondheid in een kritisch perspectief te plaatsen. Foucault is telg uit een artsenfamilie, maar verlegt als student zijn aandacht van de geneeskunde naar de filosofie. Toch blijft gezondheid(zorg) een centraal thema in zijn oeuvre. In de laatste jaren van zijn leven besteedt hij ook veel aandacht aan zelfzorg en laat hij zich hierbij inspireren door antieke denkers. Al aan het begin van de coronacrisis drongen de analyses van Foucault zich op. Onder andere omdat hij geschreven heeft over eerdere epidemieën zoals de pest en de pokken, en de quarantaines, hygiëne, vaccinaties en bevolkingspolitiek die daarvan het gevolg waren. Centrale begrippen in zijn oeuvre zijn biopolitiek, normaliteit en surveillance, die meer dan ooit actueel zijn.

De jury noemt **Martha Nussbaum** (1947) een origineel, eminent denker die in haar oeuvre een breed palet aan thema's bespreekt met grote relevantie voor de publieke discussie over gezondheid(zorg) en de (mondiale) verdelingsvraagstukken die daarmee gepaard gaan.

Twee boeken springen daarbij in het oog. *Creating Capabilities The human development approach* (2011) is van groot belang vanwege de substantiële theorie over sociale rechtvaardigheid die Nussbaum daarin beschrijft. Die past uitstekend bij de complexe problemen waarmee de globalisering ons in het algemeen en de pandemie in het bijzonder opzadelt. Minstens even belangrijk is haar eerdere boek *The Fragility of Goodness* (1986, herziene editie 2001), mede omdat dit boek recht doet aan de kwetsbaarheid en onmacht die met die complexe vraagstukken gepaard gaan.

Juryvoorzitter prof.dr. Jet Bussemaker maakte de laureaten van de Spinozalens 2021-2022 bekend in het Haagse cultuurhuis Amare in aanwezigheid van burgemeester Jan van Zanen, die zelf een korte toespraak hield waarin hij de band van de gemeente Den Haag met Spinoza, naamgever van de prijs, memoreerde. De Vlaamse Foucault-kenner prof.dr. Mark Lambrechts en de jonge Groningse filosoof Tjessa Riemersma, een van de makers van de educatieve video *Biomacht*, gingen met elkaar in gesprek over de actualiteit van Foucaults opvattingen. Prof.dr. Martine de Vries, hoogleraar normatieve aspecten van de geneeskunde, en dr. Naomi Jacobs, universitair docent bio-ethiek, bespraken de relevantie van Nussbaums werk voor de ethische reflectie op gezondheid en welzijn. Voor deze bijeenkomst was een groot aantal sleutelfiguren uit de gezondheidszorg, het gezondheidsbeleid en vertegenwoordigers van fondsen en het bedrijfsleven uitgenodigd. Door een nieuwe opleving van het coronavirus veranderde de bekendmaking van de laureaten op het laatste moment van karakter. Het geplande feestelijke evenement werd een online bijeenkomst, gestreamd vanuit de Spinoza-foyer van het Haagse theater Amare.

Educatieve video Biomacht

In opdracht van de Stichting Internationale Spinozaprijs maakten de Groningse filosofen Tjessa Riemersma en Jesse Havinga de educatieve video *Biomacht*. Het concept 'biomacht' vormt een centraal thema in het oeuvre van Michel Foucault. In de video leggen Riemersma en Havinga op een toegankelijke manier uit hoe Foucaults ideeën een ander licht werpen op politieke maatregelen rondom volksgezondheid.

De korte video *Biomacht* is bestemd voor de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs, maar is ook goed bruikbaar in het hoger beroepsonderwijs en op universiteiten. Bij de educatieve video horen instructies en tips voor docenten, en opdrachten voor leerlingen.

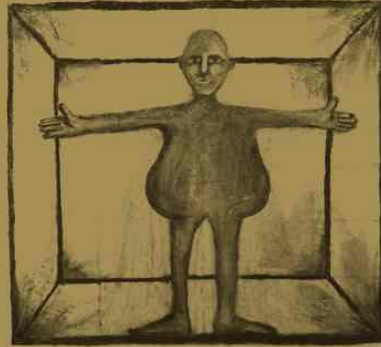
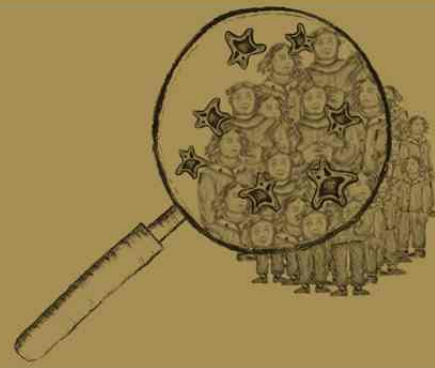
Riemersma en Havinga vertellen welke historische ontwikkelingen Foucaults inspiratiebron vormden voor zijn theorie over 'biomacht', waaronder de introductie van statistieken en de industrialisatie in de negentiende eeuw. Ze lichten de theorie toe met een voorbeeld dat jongeren uit hun eigen leven kennen: de bemoeienis van de overheid met voedingspatronen, die zelfs het aanbod in de schoolkantine beïnvloedt. Sinds wanneer bemoeit de overheid zich met onze eetgewoontes? Waarom doet ze dat? En hoe is deze bemoeienis te legitimeren?

Tjessa (links) en Jesse in *Biomacht*.

Michel Foucault
1926-1984

Stills uit de video Biomacht.

Hebben leerlingen dankzij het relatief 'onschuldige' voorbeeld van voedingspolitiek begrepen wat biopolitiek behelst, dan kan de video ook het vertrekpunt zijn voor een discussie over meer heikle onderwerpen zoals het coronabeleid. In de video verwijzen Riemersma en Havinga slechts een enkele keer naar de pandemie; in de instructies voor docenten en de opdrachten voor leerlingen gaan ze er dieper op in.

Begin februari 2022 werd via een persbericht de uitgave van de video en het bijbehorend materiaal bekend gemaakt. Het bericht was gericht aan filosofiedocenten, diverse vakverenigingen van docenten, universitair docenten filosofie, kranten- en tijdschriftenredacties, en redacties van special interest- en vakbladen. Ook via LinkedIn werd een bericht over de educatieve video verspreid.

Biomacht is via [YouTube](#) te zien, video en ondersteunend materiaal zijn via de [website](#) van de Spinozalens te downloaden.

Project Designing the Digital Good

In het voorjaar 2022 bundelden de Stichting Internationale Spinozaprijs en Garage 2020 hun krachten en expertise om een educatief project rondom laureaat Martha Nussbaum vorm te geven. Samenwerking met deze organisatie lag voor de hand: Garage 2020 laat zich in zijn projecten regelmatig inspireren door filosofische theorieën, heeft veel affiniteit met het thema 'gezondheid' en ontwikkelt zijn innovaties altijd voor én samen met jongeren.

De capability-benadering van Nussbaum bood concrete aanknopingspunten voor het educatieproject. Het project kreeg de vorm van een ontwerpwedstrijd: *Designing the Digital Good*. Het project sloot aan bij een van de thema's waar Garage 2020 in 2022 aandacht aan wilde besteden: digitale neveneffecten.

Toen medio mei 2022 de financiering van het educatieproject op de valreep rondkwam, startte een week later de werving van docenten in het voortgezet onderwijs. Zij werden opgeroepen tussen 15 september en 17 november met hun klas(sen) mee te doen aan de ontwerpwedstrijd.

Naomi Jabos maak Nienke van der Straten op voor de opnames van de masterclasses

Behalve met Garage 2020, werd het educatieproject in nauw overleg met de Vereniging voor Filosofiedocenten in het Voortgezet Onderwijs (VFVO) ontwikkeld. Die stuurde eind mei een oproep naar haar leden om zich in te schrijven voor de wedstrijd. Ook de vakverenigingen voor docenten maatschappijleer, godsdienst en levensbeschouwing, en NLT (Natuur Leven Techniek) kregen een mail over de wedstrijd. In Vlaanderen werden de vakverenigingen voor docenten filosofie, niet-confessionele zedenleer en sociale wetenschappen aangeschreven. De werving vond ook via social media plaats, vooral via LinkedIn en via verschillende Facebookgroepen van vakdocenten. Eind augustus werd de oproep via social media herhaald.

Uiteindelijk deden er veertien docenten – dertien Nederlanders en één Vlaming – met zestien klassen mee. De meeste scholieren hadden filosofie in hun lespakket, enkele leerlingen participeerden in het kader van hun profielwerkstuk. Een Brusselse school deed mee in het kader van haar extra onderwijsaanbod voor 'cognitief sterk ontwikkelde' leerlingen. Ook een klas uit het bijzonder voortgezet onderwijs deed mee. De Nederlandse deelnemers kwamen uit Zeeland, Limburg, Friesland, de Randstad en Twente.

Van juli t/m september 2022 ontwikkelde de projectgroep in samenspraak met een aantal adviseurs het educatief materiaal ter ondersteuning van de leerlingen en hun docenten:

- Vijf video's met mini-masterclasses;
- Wedstrijdtemplates voor leerlingen;
- Handleidingen voor docenten;
- Achtergrondinformatie voor docenten;
- Spiekbrief voor leerlingen;
- Handleiding voor finalisten.

Het materiaal was – en is – gratis te downloaden via de [website](#) van de Stichting Internationale Spinozaprijs. De overkoepelende wedstrijdvraag luidde: ontwerp een instrument dat de capabilities van jongeren in de digitale leefwereld bevordert. De wedstrijd werd opgezet volgens een speciaal voor het project ontwikkelde methodiek, waarin de ontwerpmethodiek social design en de capability-benadering werden geïntegreerd. Leerlingen werkten in groepjes van maximaal vier deelnemers aan het ontwerp.

De wedstrijd bestond uit twee fases:

- In de eerste fase werden leerlingen uitgenodigd een ontwerpverzoek te formuleren voor een specifiek probleem uit de digitale leefwereld. Ze mochten zelf een probleem of thema kiezen. Door middel van interviews deden ze

onderzoek bij acht leden van de doelgroep voor het beoogde ontwerp. Ze werkten onder begeleiding van hun eigen docent en gebruikten hiervoor de templates en het andere materiaal dat voor het project ontwikkeld is. De eerste fase van de wedstrijd vond in principe tijdens de reguliere lessen plaats, al waren er ook wat huiswerkopdrachten.

- In de tweede fase beantwoordden de geselecteerde teams de ontwerpvrage in hun vrije tijd. Ze werkten wederom met templates en ander ondersteunend materiaal en konden zo nodig een beroep doen op hun docent.

De wedstrijd startte op 15 september met een goedbezochte online bijeenkomst voor docenten. Zij kregen de gelegenheid om vragen te stellen aan de projectleiders over de opbouw van de wedstrijd en het ondersteuningsmateriaal. Twee weken later was er voor hen een digitaal spreekuur met het projectteam. Op het eind van de eerste fase leverden 25 leerlingenteams een ontwerpvrage en bijbehorende templates in.

Het projectteam beoordeelde de inzendingen en hanteerde daarbij de volgende criteria: de leerlingen hebben goed de opdrachten uit de templates begrepen; hun behoefteonderzoek is van voldoende kwaliteit en levert voldoende informatie op voor de vervolgstappen, en ze formuleren een goed doordachte, originele ontwerpvrage.

Tot vreugde en verrassing van het projectteam – de tweede fase van de wedstrijd kostte namelijk behoorlijk wat vrije tijd van de leerlingen – wilden alle geselecteerde vijf finalistenteams doorgaan naar de volgende fase. Het ging om de volgende teams:

1. Faya, Kyra, Dani en Marle (6 vwo) van het Stedelijk Lyceum Kottenpark, Enschede;
2. Wannes, Emmanuelle, Améline en Patrick (uit verschillende klassen) van het Sint Jan Berchmanscollege, Brussel;
3. Yme, Kyra, Dani en Marle (6 vwo) van Lyceum De Grundel, Hengelo;
4. Francesca, Kasper en Saphira (5 vwo) van het Pleysiercollege Westerbeek, Den Haag;
5. Fabel, Lotte, Mina en Eveline (5 vwo) van de Scholengemeenschap Huizermaat, Huizen.

De teams maakten gebruik van één of beide digitale spreekuren die tijdens deze fase van de wedstrijd voor hen werden georganiseerd. Uit hun vragen bleek dat ze met veel inzet aan hun ontwerp werkten.

Het **team** uit **Enschede** boog zich over de capability 'in goede gezondheid kunnen leven' en de gevolgen van geïdealiseerde beelden van vrouwen en mannen op social media die het zelfbeeld van jongeren aantasten. Zij bedachten een interface die een waarschuwing geeft zodra er 'te mooie plaatjes' op iemands scherm verschijnen.

Het **Brusselse team** hield zich bezig met 'schermverslaving' in relatie tot de capability 'controle over je omgeving kunnen uitoefenen'. Zij kwamen met een overheids campagne die laat zien wat de gevolgen kunnen zijn van langdurig telefoon-, tablet- of laptopgebruik. De campagne geeft ook voorlichting over concrete mogelijkheden voor scholen en jongeren om dat gebruik te beperken.

De **leerlingen** uit **Hengelo** gingen aan de slag met dezelfde capability als de jongeren uit Brussel en kozen een vergelijkbaar thema: afleiding door je smartphone. Zij bedachten een app die verschillende functies van je telefoon tijdelijk kan uitschakelen op de momenten die de gebruiker dat zelf zinnig vindt.

De **Haagse leerlingen** bogen zich over leden van de digitale LHBTQIA+ gemeenschap, die de online wereld vaak als veiliger ervaren dan de analoge werkelijkheid. De leerlingen focusten zich op de capability 'lichamelijke integriteit kunnen ervaren' en bedacht een website www.queerdictionary.com, een soort wikipedia over LHBTQIA+ thema's. De site zou tevens als een ontmoetingsplek voor LHBTQIA+ jongeren moeten dienen.

Ten slotte gingen de **leerlingen** uit **Huizen** aan de slag met de capability 'sociale relaties aangaan' die onder druk komt te staan als jongeren met autisme hun weg willen vinden op social media. Ze bedachten een app die de prikkels van je smartphone vermindert en tips geeft op het gebied van sociale interactie. De app heeft daarnaast ook een pauzeknop, die gebruikers de mogelijkheid biedt om een digitale time-out te nemen.

Kans.
- op de bood
- kollektieve
- bescherm

Het Haags team werkt aan zijn presentatie.

Op 13 november 2022 kwamen de finalisten bijeen in het Rotterdamse kantoor van Garage 2020 om hun presentatie aan de jury voor te bereiden. Na een kennismakingsspel gingen ze in drie oefenrondes aan de slag met hun presentatie. Na iedere ronde gaf elk team een korte presentatie aan de andere finalisten, die vervolgens weer feedback gaven. Elke presentatie werd met enthousiast geklap ontvangen. Leerlingen die een kritische opmerking maakten, deden dat op een respectvolle manier. En zoals iemand van het projectteam uitriep: 'De leercurve schiet pijlsnel omhoog!'. Eind van de middag kregen de juryleden van elk team een presentatie van circa vijf minuten te zien. Na afloop stelde de jury vragen aan de leerlingen. Niemand zat om een antwoord verlegen; telkens weer bleek hoe goed de finalisten zich hadden verdiept in de capabilities, hun social design-opdrachten en doelgroepen. Van alle presentaties zijn [video-opnames](#) op Youtube te zien.

'De leercurve schiet pijlsnel omhoog!'

Juryvoorzitter Jet Bussemaker maakte het winnende team bekend tijdens de uitreikingssceremonie van de Spinozalens 2022 op 17 november. Volgens Bussemaker had het team uit Huizen de capability-benadering het beste verwerkt in zijn ontwerp: 'In hun presentatie maakten de leerlingen de capabilities aanschouwelijk. Het winnende team heeft zich gebogen over een doelgroep waar het zelf niet mee samenvalt en daarmee verder gekeken dan zijn eigen situatie. Het gaat om een doelgroep waarvan de problemen lang niet altijd zichtbaar zijn, maar die vaak moeite heeft om mee te draaien in onze high tech samenleving. De keuze voor een kwetsbare doelgroep is geheel in de geest van Nussbaum. Daarnaast koos het team voor een duidelijk afgebakend onderwerp, wat een voorwaarde is om goed te kunnen ontwerpen. In hun presentatie maakten de leerlingen heel invoelbaar met welk probleem jongeren uit de doelgroep worstelen. De leerlingen konden goed beargumenteren waarom hun oplossing zich direct op de doelgroep zelf richt, en bijvoorbeeld niet op de omgeving of de samenleving. Ten slotte ontwikkelde het team tegelijk een origineel, goed doordacht én realistisch ontwerp', aldus de juryvoorzitter. De prijs voor de winnende leerlingen bestond uit een beeldje van Spinoza, een digitaal jaarabonnement op *Filosofie Magazine* en het boek *Niet voor de winst* (2013) van de laureaat.

Na afloop stuurde het projectteam tien evaluatievragen naar de veertien docenten die met hun leerlingen deelnamen aan de wedstrijd. Vijf docenten beantwoordden die, daar zaten ook leraren bij wiens klas niet doorging naar de finales. Ook al is dat slechts ruim een derde van de participerende docenten, hun antwoorden lijken een goed beeld van de wedstrijd te geven, omdat ze in lijn zijn met de opmerkingen die collega's in een eerder stadium naar het projectteam mailden. Docenten geven het project in z'n geheel gemiddeld een acht.

Bekendmaking winnaars tijdens uitreikingceremonie Spinozalens 2022

Men noemt het project 'goed georganiseerd' en 'didactisch sterk neergezet'. Betekenisvoller onderwijs bestaat volgens mij niet!', stelt een docent. De video's met mini-masterclasses krijgen een acht. Twee docenten vinden de filmpjes iets te kinderachtig, een andere docent vindt de kwaliteit van de belichting en het geluid matig. De templates voor leerlingen worden met een 8,5 gewaardeerd. Eén docent schrijft: 'Mijn leerlingen hebben er echt iets van geleerd.'

Een andere docent noemt ze 'misschien wel iets té trechterend'. Het overige materiaal waarderen docenten ook met een 8,5. Een docent: 'Heel prettig, sluit aan bij 21e eeuwse onderwijs.' Waar de docenten minder over te spreken zijn, is de tijdsinvestering die het project van de leerlingen vergde. Ze waarderen die met een zes (0 = te veel tijd, 10 = precies goed). Alle opdrachten uit de templates kosten meer tijd dan ervoor stond, aldus een docent. De koppeling van het thema en capabilities aan social design krijgt gemiddeld een 9-, al had één docent meer filosofie in de wedstrijd gewild. De digitale ondersteuning door het projectteam krijgt eveneens een 9-. Op de vraag in hoeverre de wedstrijd voldeed aan de verwachtingen, antwoorden de docenten met een 8,5 (0 = helemaal niet, 10 = helemaal).

'Mijn leerlingen hebben er echt iets van geleerd.'

Hoewel het aantal beoogde deelnemers van dertig klassen niet is gehaald is het bestuur van de Stichting Internationale Spinozaprijs tevreden over het verloop en de resultaten van het project. De ontwerpen laten zien dat filosofische inzichten kunnen leiden tot nieuwe perspectieven op en creatieve oplossingen voor concrete problemen.

Jet Bussemaker: 'Nu al zijn jullie allemaal winnaars.'

Lezingen laureaat en uitreiking Spinozalens

2022

Al in een vroeg stadium gaf laureaat Martha Nussbaum te kennen niet in de gelegenheid te zijn om najaar 2022 naar Europa te reizen, maar bereid te zijn twee digitale lezingen te verzorgen in het kader van de Spinozalens.

Op 8 november 2022 gaf ze in samenwerking met de Stichting Internationale Spinozaprijs de digitale lezing *Justice for Animals*, georganiseerd door Radboud reflects. Aanleiding voor het thema van de voordracht vormde de verschijning voor haar gelijknamige boek, dat begin januari 2023 bij Querido Facts verscheen. Nussbaum hield een pleidooi voor capability-benadering als basis voor dierenrechten. Volgens haar is de lijst met capabilities namelijk niet opgesteld om te bepalen wat karakteristiek is voor mensen, maar wat in het algemeen voor kwetsbare en sterfelijke wezens geldt. Idealiter zou je voor elke diersoort een aparte, meer gedetailleerde lijst met capabilities moeten opstellen, aldus Nussbaum. De lezing werd door zo'n 150 mensen bijgewoond, de video-opname werd later ruim 2100 keer bekeken. Dezelfde lezing gaf Nussbaum op 14 november voor de Katholieke Universiteit Leuven in het kader van de interfacultaire colleges 'Lessen voor de XXIe eeuw', die gemiddeld zo'n zevenhonderd toehoorders trekt.

Op 17 november 2022 vond de uitreikingceremonie van de Spinozalens 2022 plaats in de aula van de Haagse campus Wijnhaven van de Universiteit Leiden. Tijdens de ceremonie lichtte een aantal juryleden het belang van de capability-benadering voor zorg en welzijn toe. Daarbij benadrukte econoom Erik Schokkaert hoe urgent, maar ook hoe moeilijk het operationaliseren van normatieve kaders – zoals de capabilities – is voor deze en andere maatschappelijke sectoren.

‘Het is wel duidelijk dat de jeugd de toekomst heeft.’

Vervolgens werden de winnaars van de scholierenwedstrijd *Designing the Digital Good* bekend gemaakt. Alle finalisten waren aanwezig, hetzij in levende lijve, hetzij online, met in hun kielzog veel ouders en een aantal grootouders. Juryvoorzitter Jet Bussemaker sprak ze als volgt toe: ‘Het is natuurlijk een cliché, maar na afloop van de presentaties zei ik uit de grond van mijn hart tegen de leerlingen: “Nu al zijn jullie allemaal winnaars!”. Want wat een creativiteit, bevoegdheid en denkracht zaten er in de vijf presentaties! Of zoals een van mijn medejuryleden na afloop zei: ‘Het is wel duidelijk dat de jeugd de toekomst heeft.’

Daarna overhandigde de Haagse locoburgemeester Robert van Asten, een beeld van Spinoza – een kopie van het bronzen beeld dat hij later op de avond virtueel aan de laureaat van de Spinozalens overhandigt – aan de winnaars Fabel, Lotte, Mina en Eveline uit Huizen. Wachtend op haar eigen huldiging, keek Martha Nussbaum toe vanuit haar werkkamer in Chicago.

Na een kort interview met de laureaat overhandigde Van Asten op virtuele wijze het bronzen Spinozabeeld van kunstenaar Nicolas Dings aan Nussbaum. In haar aanvaardingsspeech sprak zij haar waardering uit voor het feit dat de jury twee aspecten van haar werk met elkaar in verband heeft gebracht, terwijl die soms als aparte thema’s worden beschouwd: enerzijds haar ideeën over tragedie en emoties, die samenkomen in de notie van de kwetsbaarheid van het goede, en anderzijds naar normatieve theorie over de capabilities. Een rode draad in haar oeuvre vormt volgens haar de vraag hoe mensen ‘als een bepaalde diersoort’ een waardig leven kunnen leiden, in een wereld waar dingen gebeuren die we niet volledig onder controle hebben.

Toekomst

Het bestuur van de stichting heeft tijdens de cyclus 2021-2022 ondervonden dat het werven van nieuwe hoofdsponsors voor een kleine stichting in de huidige vorm niet toekomstbestendig is. Tijdens de vorige cyclus hadden twee belangrijke sponsors om uiteenlopende redenen de samenwerking opgezegd. Met name door de coronapandemie werd het werven van nieuwe, structurele sponsoring uit het bedrijfsleven lastig, al was het wel mogelijk om de financiering voor het educatieve project *Designing the Digital Good* rond te krijgen.

Voor het voortbestaan van de stichting is samenwerking noodzakelijk met nieuwe partijen, waardoor de afhankelijkheid van meerdere sponsors afneemt. Alvorens de nieuwe cyclus op te starten, zoekt ze daarom eerst naar potentiële partners. Daarbij ligt samenwerking met bestaande Haagse organisaties rondom Spinoza het meest voor de hand. De gemeente Den Haag heeft de ambitie uitgesproken Spinoza een meer prominente rol in de profilering van Den Haag te laten spelen. Naar aanleiding van een aangenomen motie 'Geef Spinoza een prominente plek in het Haags beleid' onderhoudt het College van Burgemeester en Wethouders contact met verschillende organisaties rondom Spinoza en werkt het college mee aan een 'Spinoza-iconiseringsplan' van de Haagse organisaties voor de gemeente.

Het bestuur van de Stichting Internationale Spinozaprijs heeft inmiddels verkennende gesprekken gevoerd met de Haagse organisaties rondom Spinoza. In jaar 2023 wil het bestuur de samenwerking met deze organisaties en andere potentiële partners verder vormgeven, en de Spinozalens in het Haagse beleid inbedden. Hopelijk is de samenwerking zomer 2023 een feit en kan zo de cyclus voor de Spinozalens 2024 in het najaar van 2023 van start gaan.

Bijlage: Jaarrekening 2022

Balans

per 31 december

	2022	2021
Activa		
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen	€ 450	
Liquide middelen	€ 3.266	€ 467
Totale activa	€ 3.716	€ 467
Passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
Reserves	- € 7.420	€ 17
<i>Kortlopende schulden</i>		
Nog te betalen bedragen	€ 11.135	€ 450
Totale passiva	€ 3.715	€ 467

Colofon

Bestuur 2021-2022 · Prof. dr. Karen Maex (voorzitter), mr. Frans Tilman (penningmeester, bestuurslid tot 20-9-2022), Hella Liefing, drs. Daan Roovers, drs. Stephan Sanders (tot 01-12-2021), prof. dr. em. Antoon Vandeveld, mr. Frederik Schutte (penningmeester, bestuurslid vanaf 30-11-2021) en dr. Katleen Gabriëls (vanaf 30-11-2021). Het bestuur is negen keer in (digitale) vergadering bijeengekomen. Aan het bestuurslidmaatschap zijn geen beloningen verbonden.

Jury Spinozalens 2021-2022 · Prof. dr. Jet Bussemaker (Universiteit Leiden/LUMC, voorzitter), prof. dr. Martine de Vries (Universiteit Leiden/LUMC), prof. dr. Rudi Laermans (Katholieke Universiteit Leuven), prof. dr. em. Erik Schokkaert (Katholieke Universiteit Leuven) en dr. Sabra Dahhan (Amsterdam UMC). De jury is vier keer in digitale vergadering bijeengekomen en werkt aan de hand van een reglement. Juryleden ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding.

Rad van Advies · Prof. dr. em. Herman Wijffels (voorzitter), drs. Cateautje Hijmans van den Berg MBA, prof. dr. em. Sijbolt Noorda, Monika Barones van Paemel. De Raad van Advies kwam bijeen op 7 september 2021 in een gezamenlijke vergadering met het bestuur, waarin onder meer een aanzet voor een aangescherpt mission statement van de stichting werd gegeven.

Ondersteuning · De activiteiten van de Stichting Internationale Spinozaprijs worden ondersteund door Regine Dugardyn, eigenaar van Socrates & co.

Website www.spinozalens.nl · Bouw en onderhoud: DesignLab. Vormgeving: Bureau van den Tooren.

Vormgeving activiteitenverslag · Laura Abbink (buroLab), tevens foto's finaledag *Designing the Digital Good* en uitreiking Spinozalens 2022.

Tekst activiteitenverslag · Tekst: Regine Dugardyn. Eindredactie: Phons Link.

Bekendmaking laureaten Theater Amare, Den Haag · Moderator: Daan Roovers. Inhoudelijke bijdragen: Burgmeester van Den Haag Jan van Zanen, Jet Bussemaker, Mark Lambrechts, Tjessie Riemersma en Martine de Vries. Streaming event: Rena Productions.

Educatieve video Biomacht en ondersteunend materiaal · Research, tekst en acteerwerk: Jesse Havinga en Tjessie Riemersma. Camera en montage video: Marina Sulima. Animaties: Marina Sulima en Marieke Druiven. Tekst ondersteunend materiaal: Jesse Havinga en Tjessie Riemersma. Eindredactie materiaal: Regine Dugardyn. Opmaak ondersteunend materiaal: Bureau Van den Tooren.

Project *Designing the Digital Good* ·

Projectontwikkeling en leiding: Bastiaan Bervoets (Garage 2020) en Regine Dugardyn (Spinozalens). Projectondersteuning, vormgeving educatief materiaal, logo en webpagina wedstrijd: Laura Abbink (buroLab). Productie en regie materclasses: Maureen en Roxy Wachtmeester. Inhoudelijke bijdrages masterclasses: Nienke van der Straten en dr. Naomi Jacobs. Met dank aan de Vereniging Filosofiedocenten in het Voortgezet Onderwijs.

Jury *Designing the Digital Good* · Prof. dr. Jet Bussemaker (voorzitter), prof. dr. Martine de Vries, dr. Katleen Gabriëls (universitair docent techniekfilosofie, lid bestuur Spinozalens), Noëlle van der Dungen (filosoof en social designer bij Afdeling Buitengewone Zaken), Bas Pelikaan (student TU Delft en stagiaire bij Garage 2020) en Sanderijn Lindner (leerling voortgezet onderwijs).

Uitreiking Spinozalens 2022 Campus Wijnhaven, Den Haag

Bijdragen van locoburgemeester van Den Haag Robert van Asten, Jet Bussemaker, Erik Schokkaert, Martine de Vries. Moderator: Daan Roovers. Techniek en streaming: NFGD. Catering: UFB Partycatering Den Haag. Met dank aan de Universiteit Leiden en de Gemeente Den Haag.